

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Institutionen för Samhälls-
och Beteendevetenskap

Att arbeta med öppna dörrar i förskolan
To work with "open doors" in pre-school

Marlene Deticek
Ida Jansson
Examensarbete i Lärarutbildningen

Ht 2007

Handledare: Anette Sandberg

Examinator: Laila Niklasson

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÅSTERÅS**

Institutionen för Samhälls-
och Beteendevetenskap

Examensarbete

15 högskolepoäng

SAMMANFATTNING

Marlene Deticek
Ida Jansson

Att arbeta med öppna dörrar

2007

Antal sidor: 27

Syftet med detta examensarbete var att undersöka och beskriva hur det fungerar att arbeta med öppna dörrar och ett stort arbetslag som har ansvar för alla barn på en förskola. Undersökningen genomfördes på en förskola i en mellansvensk kommun genom att ett antal observationer utfördes vilka sedan ledde fram till några semistrukturerade intervjuer. Observationerna visade att barn och personal rörde sig fritt över hela förskolan, förutom under matsituationerna och när det genomfördes gruppverksamhet, vilket förespråkas i Lpfö98 där det påträffas att lokalerna ska vara lämpliga för barngruppen som finns i den. Det framkom att respondenterna ansåg att barnen utvecklade sin kommunikation och sin förmåga att vara med många olika barn och vuxna, men att det också ibland kan bli stökigt på grund av många barn på samma plats. En framgång ansågs vara att det alltid fanns någon för barnet, personal som barn. Kommunikation mellan personal ansågs från respondenter och litteratur väldigt viktig för att få arbetssättet att fungera.

Nyckelord: Förskola, hemvister, öppna dörrar, stora arbetslag, stora barngrupper,

Förord

Under arbetets gång känner vi att vi har fått hjälp och stöd av många och vill därför tacka dem:

Tack till alla klasskamrater för ert stöd, till vår handledare Anette Sandberg för ditt stöd och snabba svar på våra frågor, till handledargruppen som hjälpt oss att komma vidare, till den undersökta förskolan för deras hjälp med intervjuer och observationer, utan er hade det inte blivit ett arbete!

Till slut ett stort tack till våra respektive familjer för deras stöd och stora tålamod!

Marlene Deticek och Ida Jansson

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	6
1.1	Syfte.....	6
1.2	Forskningsfrågor	6
1.3	Begreppsdefinitioner.....	6
2	Litteraturgenomgång	7
2.1	Styrdokument.....	7
2.2	Tidigare/aktuell forskning.....	7
2.2.1	Personaltäthet.....	7
2.2.2	Grupper	9
2.2.3	Personalens arbetsuppgifter	10
2.2.4	Personalsamarbete	11
2.2.5	Förskolans miljö.....	12
2.3	Sammanfattning.....	12
3	Metod	13
3.1	Forskningsstrategi	13
3.2	Urval.....	13
3.3	Datainsamlingsmetoder	13
3.4	Databearbetning och analysmetoder	14
3.5	Reliabilitet och validitet	14
3.5.1	Reliabilitet	15
3.5.2	Validitet	15
3.6	Etiska ställningstaganden	15
4	Resultat	16
4.1	Observation	16
4.1.1	Observationsdag ett.....	16
4.1.2	Observationsdag två.....	17
4.1.3	Observationsdag tre	19
4.1.4	Observationsdag fyra	20
4.1.5	Observationsdag fem	21
4.2	Observationssammanfattning.....	21
4.3	Intervju	21
4.3.1	Personalens tankar innan om arbetssättet	22
4.3.2	Arbetssätt	22
4.3.3	Barngruppen.....	22
4.3.4	Föräldrakontakten	23
4.3.5	Innemiljön	23
4.3.6	Positiva och negativa delar med arbetssättet	23
4.4	Intervjusammanfattning.....	24
5	Analys.....	25
6	Diskussion	28
6.1	Resultatdiskussion	28
6.1.1	Hur fungerar det för personalen att arbeta i ett enda stort arbetslag?	28
6.1.2	Hur ter arbetssättet sig ut för personal och barn vid deras arbete med öppna dörrar?.....	29
6.2	Metoddiskussion	30
6.3	Yrkesrelevans.....	31
6.4	Slutsatser.....	31
6.5	Nya forskningsfrågor	32

Referenser..... 33

- Bilaga 1 Innemiljön
- Bilaga 2 Utemiljön
- Bilaga 3 Intervjufrågor
- Bilaga 4 Missivbrev

1 Inledning

Många förskolor har idag flera olika avdelningar under samma tak och det kan vara skiftande ålder på barnen, både i grupperna och mellan grupperna. På vissa förskolor vistas barnen på sina avdelningar hela dagen och personalen har dörrarna stängda till sin grupp. På andra förskolor har de försökt att motverka detta och låter dörrarna stå öppna så att alla barnen kan gå runt till de olika rummen och personalen har ansvar för alla barn. I Utbildningsdepartementet (2006) Läroplan för förskolan, Lpfö98, står det att

”Förskolan skall erbjuda barnen en i förhållande till deras ålder och vistelsetid väl avvägd dygnsrytm och miljö. Såväl omvårdnad och omsorg som vila och andra aktiviteter skall vägas samman på ett balanserat sätt. Barnen skall kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten skall ge utrymme för barnens egna planer, fantasier och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus.” (s 7).

Vi tycker att det här förespråkar att alla barn ska kunna göra vad de vill under sin dag på förskolan och att det kan vara ett skäl till att arbeta med öppna dörrar. I skollagen (hämtat 2007-10-08) står det bland annat att barngrupperna på förskolan ska ha en ”lämplig sammansättning och storlek. Lokalerna skall vara ändamålsenliga.” Det här anser vi kan vara en sak som talar emot öppna dörrar, det kan med öppna dörrar bli väldigt många barn på samma plats och vi undrar lite hur personalen hanterar det. Vi tycker också att det kan vara svårt att få lokalerna ändamålsenliga om personalen inte vet hur många barn som vistas på varje avdelning.

Vi har läst en rapport från Barn och utbildningsförvaltningen från en kommun i Mellansverige som säger att i kommunen ska det öppnas flera förskolor och de planeras i öppna dörrar anda. Enligt Barn och utbildningsförvaltningen finns det i kommunen i Mellansverige en politisk vilja att minska barngruppsstorlekarna. De anser att för att bibehålla dagens ca 20 barn per grupp krävs det en utbyggnad av avdelningarna och de beräknar att ca åtta till 13 förskolor behöver öppnas fram till år 2010. Förvaltningen anser att färre antal barn i förskolans grupper ökar kvaliteten i grupperna. Förvaltningen skriver vidare att förskolans lokaler är anpassade efter mindre barngrupper än idag och därför kan dagens situation leda till hög ljudnivå och svårigheter att organisera smågrupper och dela in barnen med inriktning på ålder eller nivå. Vi tycker att det är intressant att de har intentioner att bygga nytt och att när de planerar i öppna dörrar anda så kräver det ett annat arbetssätt för personalen. De blir ett stort arbetslag i stället för flera mindre.

1.1 Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka och beskriva hur det fungerar att arbeta med öppna dörrar och ett stort arbetslag som har ansvar för alla barn på en förskola.

1.2 Forskningsfrågor

Hur fungerar det för personalen att arbeta i ett enda stort arbetslag?

Hur ter arbetssättet sig ut för personal och barn vid deras arbete med öppna dörrar?

1.3 Begreppsdefinitioner

I vår studie skriver vi ofta om öppna dörrar och det är ett arbetssätt som bygger på att istället för att vara uppdelade på avdelningar med ca tre personal på varje avdelning så är all personal över hela huset ett enda stort arbetslag. Barnen får även gå fritt mellan hemvisterna och alla i personalen har ansvar för alla barnen.

Med hemvister menar vi de platser där barnen har sina kapprum och där deras pärmor och lådor finns. Tre av dessa hemvister är uppdelade i mindre och större rum och två av dem är vardera bara ett rum.

När vi i examensarbetet skriver personal menar vi de som arbetar på förskolan, det kan vara barnskötare, fritidspersonal och förskollärare.

2 Litteraturgenomgång

Vid vår litteratursökning har vi fokuserat på sökorden arbetslag, samverkan, samarbete, stora grupper, gruppprocesser, förskola och öppna dörrar. Vi har sökt på bland annat Libris, Eric, lokala biblioteken, högskolebibliotek och bland statens offentliga utredningar. Vi har under vår arbetsgång haft svårt att hitta tidigare litteratur då det är ett så pass nytt fenomen som det inte har forskat så mycket kring tidigare. Vi har plockat fakta från andra studier som känts relevant för vårt valda ämne.

2.1 Styrdokument

I Utbildningsdepartementet (2006) Läroplan för förskolan, Lpfö98 står det att förskolan ska låta barnen få en trygg miljö som samtidigt utmanar och inbjuder till lek och olika sysselsättningar. Vidare står det att barnen på förskolan ska erbjudas, beroende av deras ålder och deras tid på förskolan, en för dem anpassad dag och en anpassad inre och yttre miljö. Omsorg, vila, lek och andra sysselsättningar ska under dagen vara förekommande och barnen ska kunna växla mellan dem, på deras och personalens villkor. Barns egen fantasi, kreativitet och egna planer ska vara en del av förskolans aktiviteter både inomhus och utomhus. Det står också i läroplanen att förskolan har som mål att sträva efter att varje barn ska "utveckla sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar"

I skollagen (hämtad 2007-10-08) står det att lokalerna ska vara byggda så att de är lämpliga för barngrupperna i förskolan och barngrupperna ska ha passande struktur och omfattning.

2.2 Tidigare/aktuell forskning

2.2.1 Personaltäthet

Ekholm och Hedin (1993) skriver att gruppstorlekar och personaltäthet påverkar personalens arbetsvillkor. De anser att om gruppen känns för stor gentemot personaltätheten kan det bli för tung arbetsbelastning som i sin tur kan påverka hur personalen känner för barnen och inför sitt arbete.

Ekholm och Hedin (1993) beskriver att det har framgått att ökad personaltäthet inte alltid innebär att samspelet med barnen ökar. Det kan till och med vara så att de vuxna utför andra sysslor under den tiden eller pratar med varandra. När barngrupperna blir stora så kan det lätt vara så att kontakten mellan vuxna och barn stannar vid rutiner och kontrollsituationer. Barnen sägs även samarbeta mindre och driver omkring mer utan mål. I situationer med stora barngrupper bör det dock inte läggas för stor betydelse på personaltätheten utan ses mer till hur den utnyttjas anser författarna.

Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001) anser, lika som Ekholm och Hedin (1993), att i större barngrupper är det större kommunikation och dialog mellan barnen men mindre dialog mellan barn och vuxna. Asplund Carlsson m fl. (2001) skriver att vid hög personaltäthet har barnen mer dialog och kommunikation med vuxna och vid låg personaltäthet så var de mer aktiva med varandra och pratade mer med varandra. I grupper med hög personaltäthet deltog fler barn i olika aktiviteter än vid låg personaltäthet. Författarna menar att när det är många vikarier så förekommer det färre aktiviteter som leds av vuxna.

Skolverket (2003) finner att grupperna i förskolan ska ha en lämplig storlek och grupsammansättning för att kunna nå målen som finns i läroplanen. Skolverket har genom en enkätundersökning kommit fram till att under 1990-talet så minskade den genomsnittliga personaltätheten och det berodde främst på att antalet inskrivna barn ökade. Skolverket har kommit fram till att i en stor grupp kan det bli svårt för de svaga att kunna ta för sig, de anser att det kan bli svårt att överblicka verksamheten och att se alla barn. Läroplanen anger också att varje barn ska ha rätt att få sin utveckling och sitt lärande överblickat av en personal, vilket kan vara svårt om personalen inte hinner få den nära kontakt med varje barn som behövs för det.

Skolverket (2003) menar vidare att gruppstorleken på en avdelning ibland kan vara missvisande eftersom antalet inskrivna barn inte behöver vara heltidsbarn. Det kan vara barn som är där 15 timmar i veckan och därför kan det endast vara några timmar på dagen som det är alla barn på förskolan. Enkätundersökningen som skolverket har gjort visar också att ca hälften av landets förskoleavdelningar är åldersblandade. Det som enkäten visar är också att antalet avdelningar med renodlade småbarn har ökat, vilket skolverket anser kan bero på att det anses lättare att tillgodose de små barnen och deras behov om de inte är blandade med andra åldrar. Skolverket skriver att småbarn behöver mer trygghet och nära relationer med personalen, vilket gör att om man använder sig av småbarnsavdelningar så får personalen möjlighet att koncentrera sig på deras speciella behov. 12 till 22 barn visar enkäten som den vanligaste gruppstorleken på avdelningarna i svenska förskolor.

Vidare anser Skolverket (2003) att personalen på en avdelning kan bedöma att miljön är dålig, medan barnen som inte vet av någonting annat inte bryr sig nämnvärt eftersom de är vana och inte vet om någon annan miljö.

Skolverket (2003) menar vidare att problemen med att inte hinna med alla barn och att barnen inte får den trygghet de behöver, att bli sedda och att få en lugn vistelsetid på förskolan, skulle kunna mildras genom färre barn i grupperna och en bra för gruppen anpassad personaltäthet. Skolverket har i sin undersökning också fått fram att problemen som kan uppstå inte bara beror på gruppstorleken utan också på personaltätheten men även på lokalerna. Även om det finns personal att minska grupperna med kan det saknas lokaler för de nya grupperna att vistas i. Skolverket har fått fram att om lokalerna är för små för den stora barngruppen kan en extra personal, som skulle öka personaltätheten, bara göra att det blev ännu trängre och därför göra problemet större. Undersökningen visar att gruppstorleken spelar större roll än personaltätheten. Den personal som förfrågats anger att barn behöver få vara för sig själva ibland i små vrår vilket kan vara svårt i en stor grupp. Undersökningen visar också att mycket av problemen styrs av ekonomi, med lokaler och personaltäthet. En viktig aspekt som undersökningen också tar upp är barngruppens

sammansättning, mycket beror på barnen och vilka olika personligheter och kanske problem de tar med sig till gruppen. Skolverket skriver i sin rapport att *"förutsättningarna för en bra verksamhet försämras med större grupper."* (s 111).

2.2.2 Grupper

Granér (1991) anser att en grupp består av individer men för att förstå en grupp kan man inte bara ser varje individ för sig, utan man måste se hur de fungerar tillsammans. Författaren menar att när det gäller gruppens storlek att de flesta människor finner störst tillfredsställelse i att tillhöra en grupp med tre till fyra personer. Författaren säger att det finns en övre gräns på åtta till tio personer, detta för att en arbetsgrupp ska fungera så bra som möjligt. Ju större en grupp är, desto svårare blir det att få alla att medverka, men han menar också att det kan leda fram till fler åsikter. Negativt kan detta i viss mån leda till konflikter men det kan också leda till att förslag och beslut blir diskuterade och att det inte fattas ogenomtänkta beslut eftersom allt ventileras.

Granér (1991) anser också att det kan bli problem i en stor grupp med att kravet på individerna minskar och det är lättare att få personlig tillfredsställelse i mindre grupper eftersom kravet på varje individ ökar. Granér finner att en grupp behöver ha en öppen och spontan kommunikation annars så kan konflikter lätt uppstå. Han tror att många konflikter kan uppstå på grund av missförstånd. En person tror att den förstår vad den andre menar, men så kanske inte är fallet. Granér menar att alla människor har olika förståelse med sig i bagaget och att allt som vi som människor bär med oss påverkar hur vi uppfattar oss själva och andra.

Lidholt (1999) beskriver i sin avhandling att på de förskolor hon undersökt anser förskollärarna och barnskötarna att de inte utgår från barnens behov, de hinner inte se varje barn på grund av besparingar. Personalen säger också att de anser att den generella pedagogiska kvaliteten minskar med större barngrupper. Lidholt har i sin undersökning också fått fram att de, personalen, kan tänka sig att dra ner på olika aktiviteter och utflykter men att de inte vill dra ner på kvaliteten när det gäller kontakten med barnen. Några förskollärare ansåg att det inte berodde på gruppstorleken hur bra en grupp fungerade och hur bra kvaliteten var utan de menade att sammansättningen var viktigast, hur bra barnen fungerar med varandra. Lidholt beskriver att personalen också menar att det är bättre med små barngrupper än med stora barngrupper med hög personaltäthet. De menar att i stora grupper kan barn försvinna och inte bli sedda, trots personaltätheten. En fråga som Lidholt fick fram i sin avhandling var att anställningsförhållandena var viktiga bland personalen, om det var många utan tillsvidareanställningar så var läget mer osäkert och personalen kände sig otrygg, likaså barnen som fick vara med om många personalombyten.

Trots att personalen på en arbetsplats har gemensamma mål, samma förutsättningar och liknande aktiviteter så kan arbetssätten variera stort, detta skriver Ekholm och Hedin (1993) om. De skriver att en verksamhet styrs av otydliga och ospecifika krafter som i sin tur ger verksamheten dess karaktär. Enligt författarna pratar man om ett klimatförhållande i verksamheten som styrs av normer och attityder. Ordet kultur används oftast inom organisationsteori för att beskriva hur värderingar, myter och ideologi påverkar en organisation. Många forskare ser på kulturen som något som påverkar klimatet. Då ställer sig författarna frågan om det är så att kvalitén inom verksamheten i sin tur styrs av klimatet?

Abrahamsen (2003) anser att det finns starka krafter mellan människor. Hur vi tänker om varandra spelar stor roll i samspelet mellan människor. Författaren menar att det är viktigt att ha insikt och kunskap om relationer för att en grupp och dess samarbete ska fungera så bra som möjligt. Det behövs också kunskaper och insikter om kommunikation på andra områden i livet än i den privata kommunikationen. Författaren anser att det är skillnad mellan kommunikationen i det privata och professionella. Personerna vet lite om dem de jobbar med, om deras privatliv, därför är det svårt att veta varför de beter sig som de gör. Olika människor vill och är beredda att berätta olika mycket om sitt privatliv på sin arbetsplats. Det är viktigt att diskutera varför det går bra att arbeta på ett visst sätt eller med en viss sak. Författaren menar att människor har ett grundläggande behov av att försöka förklara det som sker omkring oss. Det finns olika förklaringar på ett visst fenomen och det leder till olika praktiska konsekvenser. Optimism anses viktigt eftersom det då anses finnas mycket kvar att prova och att det är värt att bära med sig. Det är viktigt att utveckla sin självkänsla och att det fungerar väldigt bra att berömma för att uppnå det. Abrahamsen anser att det borde läggas mindre vikt på skuld och orsak och att det inte alltid behöver finnas en syndabock. Han menar att det skulle göra det lättare att umgås med andra, det skulle bli mer utvecklande och mer spännande att vara tillsammans om människor inte behöver försvara sig därför att vi tror att andra tror att det är vi som bär skulden.

Abrahamsen (2003) menar vidare att det är viktigt som arbetskamrat att inte sätta "etiketter" på sina kollegor för då är det lätt att stöta bort dem. Den icke-verbala kommunikationen är väldigt betydelsefull och säger mycket mer än ord anser författaren. Som en del av ett arbetslag bör personen därför tänka på vilka signaler som sänds ut så att det inte går emot det som sägs, den verbala kommunikationen. Abrahamsen tar upp några olika regler som han anser bör följas, reglerna grundar sig på viktiga principer som syftar till att i första hand ta till vara på människorna i gruppen och för att få en förutsättning för ömsesidig förståelse och ett bra samspel. Ömsesidig respekt är en regel, empati i den andres situation och en balans mellan närhet och avstånd. Vidare tar han upp symmetri och obalans och menar att alla inte har samma roll i en grupp, det kanske finns en enhetschef med i gruppen. En annan viktig sak att komma ihåg är att gruppmedlemmarna ofta inte har valt varandra utan de har blivit hopsatta av en chef.

2.2.3 Personalens arbetsuppgifter

Inom de förskolor Ohlsson (1996) har undersökt delade personalgruppen på vardagsuppgifterna och vardagsrutinerna. Han beskriver att det ofta finns schema över vad personalen ska göra. Utifrån sin undersökning anser författaren att när arbetslag arbetar tillsammans med olika sysslor så inverkar deras olika handlingar på andras handlingar, olika personal ser olika på vad som ska göras, till exempel när barnen är ledsna, arga eller vid matsituationer. Vidare skriver författaren att alla inte ser lika på samma situation och det är därför det ibland kan bli konflikter när personer ingriper. Ohlsson menar att den enskildes sätt att tolka och förstå sin uppgift skiljer sig från person till person, och tolkar man det på olika sätt kan det bli irriterande för resten av arbetsgruppen. Därför anser författaren att samtal är viktiga för att öka förståelsen mellan personalen. Han poängterar att samtal inte behöver leda till ett samtyckande utan till en förståelse av varandra och att personer gör olika. Människor har olika referensramar och tolkar därför situationer på olika sätt. Ohlsson anser att om det kommer in nya personer i en grupp så följer de den ordning,

rutiner och regler som redan erhålls för att inte stöta sig med dem som redan finns i gruppen och har arbetet ihop under en längre tid. Ibland kan detta ske utan att den nya personen instämmer med den ordningen.

Det viktigaste att tänka på vid arbete med en stor barngrupp anser Teveborg (1997) är att personalen måste kommunicera och hon tycker också att det är viktigt att låta barnen hjälpa till, de är en stor resurs, skriver hon och de tycker ofta att det är kul att hjälpa till. Teveborg menar att det är viktigt att leksaker har sin plats och att det ska vara lätt för barnen att själva plocka fram leksaker och olika material för att de sedan ska kunna plocka undan det lika lätt. Författaren skriver att hon anser att personalen i ett arbetslag ska ha arbetsuppgifter och att det då inte behövs några regler, några av de arbetsuppgifterna är att alla barn och föräldrar ska känna sig sedda, personalen ska våga leda barngruppen, våga vara sig själv för att visa barnen att de ska våga. Personalen är en förebild skriver hon. En viktig sak för författaren är att en vuxen ska finnas på golvnivå för att kunna vara på barnens nivå och kunna ”etablera ögonkontakt.”(s 92).

Det här tar också Knutsdotter Olofsson (1996) upp när hon förespråkar att en person ansvarar för marktjänsten det vill säga svarar i telefonen, tar emot barn som kommer eller ska gå hem, medan en personal sitter med barnen och leker med dem. Knutsdotter Olofsson anser att det är viktigt att vuxna deltar i barnens lek, som vuxen kan man hjälpa barnen att föra leken vidare och in på nya nivåer. Författaren anser också att det är viktigt att se vad barn leker för att på så vis veta vad som intresserar barnen och det är också ett sätt att se vad som behöver finnas på förskolan. Detta anser hon är bra för att se vad som kan hjälpa barnen i deras framtida utveckling. Ett bra förhållningssätt gentemot barnen innebär enligt Knutsdotter Olofsson att inte avbryta deras lek och lära barnen att inte störa varandras lek.

2.2.4 Personalsamarbete

Att det är av stor betydelse hur personalgruppen kan samarbeta för att deras resurser ska kunna användas till fullo beskriver I Förskolan del 2 (1972). Det är viktigt att det finns arbetssätt som ser till att allas kapacitet tas tillvara både genom den individuella och genom den gemensamma arbetsinsatsen. Om man trivs på sitt arbete, känner arbetsglädje och får känna och veta att ens arbetsinsats har betydelse och mening även i det stora sammanhanget så skapas det en god förutsättning för att personalen kan vidareutvecklas och göra en bra insats i arbetet. Därför bör alla i arbetslaget vara väl insatta i verksamhetens syfte och mål och i det pedagogiska arbetssättet bland barnen.

I Förskolan del 2 (1972) förklaras det att på förskolan läggs grunden till att barnen utvecklas så att de lär sig samarbeta. För att kunna göra detta på ett bra sätt är det viktigt att personalen själva har ett bra samarbete och visar på hur man fattar beslut och hur man tar ansvar för sina beslut. Barnen lär av de vuxna och då är de av stor betydelse för barnens sociala fostran. Genom att öka barnens möjligheter att ge sina synpunkter i de vuxnas samarbete, fatta beslut och själva ta ansvar för sina beslut så utvecklas de. Samarbetet mellan personalen bör karaktäriseras av generositet och öppenhet och man bör diskutera svårigheter gemensamt för att lösa konflikter.

Samarbetsformerna kan se olika ut, enligt I Förskolan del 2 (1972), beroende på hur sammanhangen ser ut. Ibland kan ett mer ostrukturerat och spontant samarbete vara bäst och i andra ett mer fast sätt. Saker som kan påverka hur samarbetet läggs upp är

förskolans storlek och organisation. En viktig del av ett arbetslags funktion är att se till att varje individs speciella kapacitet tas till vara på. För att klara av allt ovanstående är det viktigt att man i arbetslaget är öppna och generösa gentemot varandra.

2.2.5 Förskolans miljö

Nordin-Hultman (2004) anser att förskolemiljöer ofta är tagna förgivet och att de utstrålar vad som förväntas av barn, vilka aktiviteter som är lämpliga och vilka utvecklings- och läroprocesser som används.

”Pedagogiska rum säger något om vad ett barn är och bör vara och därmed om hur de barn som faktiskt är där skall uppfattas och bedömas.” (s 51)

Nordin-Hultman menar att frihet är ett begrepp i den svenska förskolan, barnen ska själva välja aktiviteter och lekar, samtidigt är förskolan väldigt styrd med fasta tider för utelek, inomhuslek och mattider. Författaren anser också att rummen och barnen blir styrda i och med leksakers placering, Nordin-Hultman ger exempel som dockvrå, byggrum och målrum och att de aktiviteterna inte anses höra ihop eftersom de är åtskilda.

2.3 Sammanfattning

I skollagen (hämtat 2007-10-08) framgår det att man ska ha en sammansättning i barngruppen och en storlek som är lämplig för just dem. Det står även att man bör se till så att lokalerna är tjänliga för det de skall brukas till.

Att personaltäteten inte alltid främjar ett samspel mellan barn och vuxna skriver Ekholm och Hedin (1993) om. De anser att man vid stora barngrupper bör rikta in sig på hur man utnyttjar personalen och arbetar. Om stora barngrupper skriver även Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001), de menar att i stora barngrupper ligger det mer tyngd på barnens kommunikation emellan än mellan vuxna och barn. Ekholm och Hedin (1993) menar också på det att kontakten mellan vuxna och barn i stora barngrupper stannar vid att handla om rutiner och kontrollsituationer och barnen sägs samarbeta mindre och driva omkring mer utan mål.

Om en kommunikation inte fungerar så uppstår lätt konflikter och i en stor grupp är det fler som ska medverka och alltså framför fler åsikter. Detta kan i vissa negativa fall leda till konflikter men det kan även tillföra fler förslag och det blir inte lika mycket ogenomtänkta beslut. Detta menar Granér (1991) men också att alla har olika bagage med sig och därför kan man tillföra olika saker.

Ohlsson (1996) framför att vardagsuppgifter och vardagsrutiner ofta sker enligt scheman på förskolor. Den enes uppgifter påverkar i sin tur andras. Ohlsson menar i likhet med Granér att människor har olika referensramar och kan därför tolka situationer på olika sätt.

Nordin-Hultman (2004) tar i sin bok upp att förskolan är styrd av fasta tider då barnen ska vara inne, ute, äta och sova, men att de däremellan även kan välja aktiviteter och lekar. Vidare menar han att leksakernas placering kan styra barnen och rummen i leken.

3 Metod

Metoddelen beskriver hur arbetet har genomförts och vilka metoder som använts för att på ett bra sätt få fram information. Den innehåller också en presentation av förskolan för att öka förståelsen av varför just den blivit vald. En beskrivning av databearbetningen och analysmetod beskrivs också och reliabiliteten, validiteten och de etiska ställningstagandena har också förklarats och tagits ställning till.

3.1 Forskningsstrategi

I examensarbetet genomfördes en kvalitativ studie för som Stukát (2005) skriver, kvalitativa studier hjälper forskaren att se djupare och få en förståelse för ett visst fenomen. Stukát skriver att en kvalitativ studie inte inriktar sig på att generalisera utan att tolka och förstå de resultat som framkommer. Trost (2005) skriver att om någon vill förstå något eller hitta kategorier så kan undersökaren använda sig av kvalitativa studier. Eftersom vår studie inriktar sig på hur personalen tyckte och hur det är att arbeta i ett så stort arbetslag passar det bra att använda sig av kvalitativa studier där det framkommer mer djupare svar.

3.2 Urval

När ett examensarbete genomförs är det enligt Denscombe (2000) viktigt att använda sig av en urvalsram. En urvalsram är en objektiv förteckning över den "population" från vilken forskaren gör sitt urval till intervjuer.

För att välja objekt till studien utgicks det ifrån en för intervjuarna redan känd förskola, där kontakter redan hade skapats. En av intervjuarna kände de flesta av barnen i gruppen och alla i personalen.

Personalen som valdes, valdes utifrån ett subjektivt urval, vilket innebär att undersökarna "handplockat" urvalet till studien. Detta slag av urval används i situationer där den som undersöker har en viss kännedom om de människor eller företeelser som ska undersökas. De som väljs ut, väljs ut med ett speciellt syfte att de återspeglar vissa speciella kvalitéer och att de har relevans för undersökningen.

På förskolan som valts ut finns det nio tjänster och vi valde ut de sex som har fast tjänst då de andra "bara" är vikarier. Av de sex som valdes ut var det fyra som gav sitt medgivande till intervjuer och av dem var det två utbildade förskollärare, en barnskötare och en fritidspedagog.

Förskolan som studien utfördes på är en kommunal förskola i en Mellansvensk kommun. De arbetar utifrån tankesättet att all personal ingår i ett enda arbetslag på nio personer, istället för det mer vanliga sättet där man oftast arbetar i lag om tre. Barngruppen blir därför en enda grupp på ca 60 barn som hör till olika hemvister där de har sina kläder. Barnen hör dock till hela huset och går fritt mellan aktiviteterna i de olika rummen.

3.3 Datainsamlingsmetoder

Observationerna som genomfördes var fem till antalet varav tre halvdagsobservationer, där det under dagen observerades var personalen och barnen var för att se om det fanns personal där barnen var och om det ofta var tomt på vissa platser. Stukát (2005) förklarar de observationerna som att observatören, under en tidsperiod som är fastställd på förhand, observerar hur ofta en händelse inträffar.

Under halvdagsobservationerna användes två olika ritningar, en över innemiljön och en över utemiljön (se bilaga 1 och 2). En observation genomfördes under ett föräldramöte för att se hur föräldrakontakten fungerar och hur de delar upp sig under mötet med föräldrarna. Den femte observationen utfördes under en förmiddag och där observerades hur barn och personal rörde sig under ett tidsintervall för att se hur mycket rörelse det var under den tiden. Kylén (2004) anser att det är bra med observation, där kan man se och beskriva allt som händer. Han skriver att man bara kan observera det observerbara, det går inte att få med förklaringar till det som händer eller olika känslor. Författaren menar att planerad observation innebär att personen på förhand har bestämt sig för att observera och också vad och hur. Kylén skriver också om strukturerade och ostrukturerade observationer, den strukturerade ger data till exempel som en frekvensbeskrivning eller som till den här studien där det observerades var personerna på förskolan befann sig. De två andra observationerna som genomfördes är mer som Kylén beskriver som ostrukturerade.

Då målet med examensarbetet var att undersöka hur det fungerar att arbeta i ett stort arbetslag med många barn på förskolan passade denna typ av observationer och de följdes upp av fyra semistrukturerade intervjuer (se bilaga 3) som enligt Stukat (2005) bygger på att intervjuaren vet vilka ämnesområden, teman, som ska vara med men det finns plats för följdfrågor. Intervjuaren kan vara mer flexibel och respondenten har tid att utveckla sina idéer i denna intervjuform. Trost (2005) säger att kvalitativa intervjuer går ut på att förstå hur respondenten känner och tänker. Under kvalitativa intervjuer ska man försöka få respondenten att känna sig avslappnad och vara sig själv och framföra sina åsikter.

3.4 Databearbetning och analysmetoder

Efter genomförandet av intervjuerna spelades banden fram och tillbaka för att tillslut få fram en transkription. Sedan lästes materialet noggrant igenom flera gånger för att bryta ner texten i olika delar, för att försöka se mönster och olika kategorier utifrån studiens forskningsfrågor och syfte. Observationerna och intervjuerna sammanfattades var för sig för att få ett mer tydligt resultat, efter detta sammanställdes intervjuerna och observationerna för att sedan dela upp dem efter olika kategorier.

3.5 Reliabilitet och validitet

Denscombe (2000) menar att forskningsinstrumenten måste vara neutrala nog för att ge samma resultat vid ett annat tillfälle. Eftersom studien som genomförts är kvalitativ är ambitionen inte att undersökningen ska gå att upprepas och få samma resultat.

Trost (2005) finner att det inte ska finnas några åhörare till en intervju, den ska äga rum på en sådan ostörd plats som möjligt. Författaren anser också att respondenten ska känna sig trygg på platsen för intervjun. Han menar vidare att det bästa är att respondenten får bestämma plats för intervjun, för att motverka olika maktförhållanden och olika störningsmoment. Trost skriver vidare att det kan vara bra som intervjuare att ha förslag på plats för intervju om respondenten inte kan komma på en plats. Trost anser om att vara två intervjuare att det ur intervjuarens synvinkel kan vara bra om de är samspelade, de får stöd av varandra och det kan vara lättare att få en större mängd information och om en intervjuare inte förstår så kanske den andre intervjuaren gör det. Ur respondentens synvinkel, anser Trost, kan

två intervjuare anses som en maktposition och att det måste undvikas. Det kan också vara bra att vara två innan ett förtroende har byggts upp. Trost anser att intervjuaren ska ha kläder som inte stör. Han skriver att klädseln är en del av den kommunikationsprocess som en intervju är.

3.5.1 Reliabilitet

Stukát (2005) menar att "Reliabiliteten kan översättas till hur bra mitt mätinstrument är på att mäta" (s 125). Kylén (2004) skriver att reliabiliteten anger tillförlitligheten, hur pass sanna uppgifterna är. Vidare anser författaren för att öka reliabiliteten så ska frågorna vara lätta att ge svar på, svaren ska vara uppenbara och bara kunna tydas på ett sätt. Om man repeterar frågeställningarna så ska man få i stort sett samma förklaringar. En persons svar inom ett område ska vara homogena, de ska peka åt samma håll. Trost (2005) finner att hög standardisering innebär att det är lika för alla, att alla får samma intervjufrågor i exakt samma situation, med samma språkbruk och lika mycket förklaring till frågorna. Reliabiliteten säkerställdes under intervjutillfällena genom att intervjuarna tänkte på hur frågorna ställdes och vilka frågor som ställdes. Frågeguiden (se bilaga 3) framställdes och granskades av handledare för att få en annan synvinkel på guiden. Eftersom varje person tänker olika kan det vara svårt att veta om frågorna tolkats på samma sätt, men det är vår målsättning.

3.5.2 Validitet

Kylén (2004) anser att validiteten är "värdet av de uppgifter vi får in" (s 12). Författaren menar för att studien ska få en hög validitet, fråga efter det som intervjuaren är ute efter, fråga så att de som svarar ska förstå frågan och också varför intervjuaren frågar. Under intervjun ska inte heller oviktiga saker, som intervjuaren anser intressanta men som är oviktiga för utredningen, frågas efter, utan bara det som är viktigt för studien bör efterfrågas. Under intervjuerna frågades det bara om det som var relevant för studien och eftersom det under studiens gång strävats efter att reliabiliteten ska vara så stor som möjligt så påverkan det validiteten positivt.

3.6 Etiska ställningstaganden

Vetenskapsrådet (2007-08-26) skriver att det finns fyra huvudkrav när det gäller individskyddskravet. De kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet betyder enligt vetenskapsrådet att respondenten ska veta vilken deras uppgift är i projektet, de ska också veta om att deltagandet är helt frivilligt och att de kan avbryta när de själva vill. Respondenten har rätt att få all information om projektet för att de ska kunna avgöra om de vill medverka eller inte. Innan observationerna och intervjuerna skickades ett missivbrev ut, där respondenterna informerades om vad examensarbetet handlade om, vad det hade för syfte men också informerades dem om de etiska ställningstagandena. Innan varje intervju informerades återigen respondenterna om de etiska ställningstagandena och deras rättigheter.

Samtyckeskravet innebär att respondenten lämnar sitt samtycke till medverkan. Om respondenterna är under 15 år och undersökningen är etisk känslig behövs vårdnadshavarens tillstånd. Under intervjuerna med personalen på förskolan, vilket innebar att de själva kunde avgöra om de ville medverka eller inte, informerades vi

dem om att de fick bestämma om de vill medverka eller inte och att de när som helst kunde avsluta intervjun. Efter att ett missivbrev skickats ut och biträdande rektor och personal gett sitt samtycke så genomfördes observationerna och sedan intervjuerna.

Konfidentialitetskravet innebär att respondenterna som observeras och intervjuas inte ska gå att identifiera. Uppgifterna ska hanteras så att ingen utomstående kan kunna få tillgång till dem. Intervjuerna spelades in på diktafon och sedan transkriberades de. Därefter kodade vi intervjuerna till A1, A2, A3 och A4 för att inte röja respondenternas identiteter och efter att vi använt oss av dem, placerades transkriberingarna på ett säkert ställe för förvaring.

Nyttjandekravet betyder att materialet som insamlats bara kommer att användas till den tilltänkta studien. De insamlade forskningsuppgifterna får inte spridas till andra institutioner eller användas i marknadsföring. Uppgifterna till examensarbetet kommer bara att användas till detta arbete och kommer inte heller att föras vidare eller användas till någon annan studie. Eftersom uppgifterna också är konfidentiella och kodade kan ingen som läser denna studie veta vilka respondenterna är.

4 Resultat

Kylén (2004) skriver att ”målet vid bearbetning är att redovisa det vi fått fram på ett rättvisande och samtidigt överskådligt sätt” (s 162). Här presentera vi vårt sammanfattade resultat från våra observationer och intervjuer. Vi har valt att förutom i text sammanställa observationerna i tabellform för en lättöverskådlig bild.

4.1. Observation

Observationerna redovisas nedan genom tabeller för att det ska bli mer överskådligt och under varje tabell finns en mer utförlig förklaring av vad som har hänt. (För att se hur inne- och utemiljön ser ut se Bilaga 1 och 2.) I den sista tabellen finns en sammanställning som visar var barn och personal tillbringar mest tid, till exempel på vilken hemvist.

4.1.1 Observationsdag ett

Tabell 1: Sammanställning av var barn och vuxna befinner sig på förskolan under observationsdag ett.

	Hemvist ett	Hemvist två	Hemvist tre	Hemvist fyra	Hemvist fem	Utegården
Observationstillfälle ett						9 vuxna 30 barn
Observationstillfälle två						2 vuxna 15 barn
Observationstillfälle tre		4 vuxna 18 barn		2 vuxna 8 barn	4 vuxna 24 barn	
Observationstillfälle fyra	3 vuxna 20 barn	2 vuxna 15 barn			1 vuxna 2 barn	

Observationstillfälle fem	1 vuxen 17 barn	2 vuxna 6 barn	1 vuxen 4 barn		2 vuxna 9 barn	
----------------------------------	--------------------	-------------------	-------------------	--	-------------------	--

När vi kommer till förskolan på första observationsdagen så har de redan gått ut på gården. De flesta av barnen är ute vid och runt sandlåda ett på gårdens framsida, där finns även förrådet med leksaker och cyklar. Där befinner sig även de flesta av personalen, två av dem sitter med barnen i sandlådan, två ser över närvarolistan och en går runt bland barnen. Vi går vidare runt utegården och möter på ena kortsidan av huset en personal med två barn. På den andra kortsidan leker några barn vid en lekställning och ytterligare några vid en annan kulle i närheten. Omkring dem står tre av personalen.

Lite senare går barnen som är födda år 2004 och 2005 iväg på gruppverksamhet med flera av personalen. Kvar ute på gården kan vi se att två av personalen är kvar vid sandlåda ett på framsidan medan hälften av barnen gått iväg mot gungornas håll. Den andra hälften av barnen befinner sig på motsatta sida av huset och leker tillsammans vid en kompisgunga.

Då alla kommit tillbaka från gruppverksamheterna så träffas de till samling innan maten. De är uppdelade åldersmässigt på tre ställen över huset. Hos de yngsta barnen på hemvist fem befinner sig fyra stycken vuxna, så även hos de mellersta barnen på hemvist två och hos de äldsta barnen på hemvist fyra är de två vuxna. Under tiden är en av personalen och hämtar in maten. Efter samlingen sätter de sig vid sina bord, fortfarande uppdelade på samma sätt. Under denna tid befinner sig ingen på hemvist ett och tre.

Efter maten går alla barn som ska sova till hemvist ett. Där sover 20 barn och tre vuxna sitter inne hos dem när de somnar. På hemvist två har de större barnen en lugn stund med massage och på hemvist fem är det två barn och en vuxen.

På hemvist ett sover fortfarande flertalet av barnen och kvar sitter en personal. På hemvist två befinner sig sex stycken barn med två vuxna och har fri lek. Gruppverksamhet äger rum på hemvist tre med fyra barn och en vuxen. Fri lek äger också rum på hemvist fem.

4.1.2 Observationsdag två

Tabell 2: Sammanställning av var barn och vuxna befinner sig på förskolan under observationsdag två.

	Hemvist ett	Hemvist två	Hemvist tre	Hemvist fyra	Hemvist fem	Utegården
Observationstillfälle ett						5 vuxna 20 barn
Observationstillfälle två						6 vuxna 34 barn

Observationstillfälle tre						6 vuxna 33 barn
Observationstillfälle fyra			3 vuxna 9 barn			3 vuxna 21 barn
Observationstillfälle fem	2 vuxna 4 barn	1 vuxen 4 barn	1 barn	2 vuxna 3 barn	2 vuxna 20 barn	3 vuxna 9 barn
Observationstillfälle sex		3 vuxna 15 barn		2 vuxna 8 barn	4 vuxna 19 barn	
Observationstillfälle sju	2 vuxna 10 barn	1 vuxen 10 barn		1 vuxen 4 barn	3 vuxna 20 barn	

När vi kommer till förskolan till observationsdag två så befinner de sig även då utomhus. Vid ingången möter vi en personal och två barn, några meter bort leker ca tio barn vid lekställningen som ser ut som en bil, några av dem snurrar på en leksak. Runt sandlåda ett befinner sig två av personalen och flera barn, de cyklar, står, sparkar boll med mera. När vi sedan går vidare runt gården möter vi två personal som vandrar runt på gården och ser över barnen.

Vid nästa tillfälle ser vi en personal som står uppe på kullen med det lilla huset och ett litet barn leker bredvid. Nedanför kullen står ännu en i personalen med tre barn och de pratar med varandra. På den lilla vägen mot utgången möter vi en personal med fyra barn, några av dem på cykel. Bakom soprummet stöter vi på två små killar som pratar med varandra.

En personal sitter vid sandlådan och leker med några barn och en annan hjälper flera barn att få ut lite leksaker. Vidare på gården ser vi två barn som leker vid några träd och stenar vid gungorna och två som springer i en backe. På baksidan bredvid sandlåda två går en vuxen med ett barn. Längre bort på baksidan ur synhåll från den senast observerade personalen leker fyra barn i klätterställningen och sex stycken barn vid de nergrävda däckena.

Senare ser vi att en personal står samlad med tio barn vid en låst grind och en personal står i dörren in till hemvist två med sex stycken barn. En personal är på kullen och längre bort vid kompisgungan ser vi två barn och vid lekställningen som ser ut som en bil befinner sig ytterligare två barn. Fyra av personalen rör sig utanför hemvist fem och runt sandlåda ett, där ser vi även 13 barn.

Vid nästa observationstillfälle ser vi en personal runt sandlåda ett med sju barn och en personal som är på väg mot kullen där tre barn leker. Vid utgången står en personal och runt henne sex stycken barn. Fyra barn leker vid lekställningen bilen. Ett barn är på väg mot gungorna. Under tiden befinner sig tre vuxna och nio barn inomhus.

Lite senare leker fyra barn i sandlåda ett och en personal är på väg mot gungornas håll. Vid stenarna vid gungorna leker två barn. Två andra barn leker i sandlåda tre

och sex andra barn vid lekbilen, där finns även en personal. På kullen står en personal.

Tre vuxna befinner sig nu ute med nio stycken barn, inne på hemvist ett finns två vuxna och fyra barn som tar av sig ytterkläderna. Ett barn sitter inne på hemvist tre och fyra andra tar av sig sina kläder på hemvist två med en personal. Inne på hemvist fyra möter vi två personal och tre barn. På hemvist fem klär ytterligare sju barn av sig sina ytterkläder och en personal finns där. Inne i ett större lekrum på hemvist fem befinner sig en personal med 13 barn.

Vid lunch finns tre av personalen inne på hemvist två med ca 15 barn. På hemvist fyra sitter två vuxna och åtta barn och inne på hemvist fem finns fyra vuxna och 19 barn denna dag.

Efter lunch ser vi att ca tio barn ligger och sover och två av personalen befinner sig där. På hemvist fyra leker sex stycken barn och en vuxen finns i rummet. På hemvist fem finner vi tre vuxna. Inne på hemvist två leker tio barn och en personal.

4.1.3 Observationsdag tre

Tabell 3: Sammanställning av var barn och vuxna befinner sig på förskolan under observationsdag tre.

	Hemvist ett	Hemvist två	Hemvist tre	Hemvist fyra	Hemvist fem	Utegården
Observationstillfälle ett	2 vuxna 11 barn	2 vuxna 5 barn		1 vuxen 5 barn	3 vuxna 6 barn	
Observationstillfälle två		3 vuxna 12 barn	1 vuxen	5 barn	2 vuxna 10 barn	
Observationstillfälle tre	2 vuxna 10 barn	1 vuxen 7 barn			2 vuxna 10 barn	
Observationstillfälle fyra	1 vuxen 10 barn	1 vuxen 6 barn			3 vuxna 11 barn	
Observationstillfälle fem	1 vuxen 7 barn		1 vuxen 4 barn		1 vuxen 13 barn	
Observationstillfälle sex	2 vuxna 10 barn		1 vuxen 5 barn		1 vuxen 11 barn	

På observationsdag tre så leker två barn inne på hemvist ett i det större rummet medan en personal befinner sig i ett lite mindre rum bredvid med nio stycken barn. På hemvist två sitter två barn vid en dator i ett litet rum och ute i det större rummet leker tre barn och två personal finns där. Fem barn och en vuxen leker på hemvist fyra och inne på hemvist fem leker fyra barn i det större rummet och en vuxen sitter

vid ett bord. I rummet intill sitter två vuxna och intill det rummet finns ett litet rum där leker två barn med stängd dörr.

Nästa gång vi går runt och observerar leker tio barn inne i stora rummet på hemvist två och två vuxna finns i rummet. I mellanrummet står en vuxen och fixar med papper och ett mindre barn står bredvid, ytterligare ett barn befinner sig i deras kapprum. På hemvist tre går en personal och inne på hemvist fyra leker fyra barn ihop och ett barn passerar dem på väg någonstans. Sex stycken barn leker i stora rummet på hemvist fem och fyra barn leker i det mellanstora rummet. I vardera av rummen finns en personal.

Inne på hemvist ett sover 10 barn och två personal söver dem. Inne på hemvist två har en personal lässtund med sju barn. På hemvist fem leker tio barn fritt och två vuxna finns där inne.

Senare sover fortfarande flera av barnen och två vuxna sitter kvar hos dem. Inne på hemvist två leker tio barn fritt och en vuxen sitter och läser med två av dem. Fem barn leker på hemvist fem och en vuxen finns hos dem i stora rummet och en står själv inne i mellanrummet.

Några barn sitter och vaknar till inne i mellanrummet på hemvist ett med en personal. Resten av barnen sover fortfarande. Fyra barn sitter i lugna rummet på hemvist två och två barn och en vuxen målar inne i stora rummet på samma hemvist. En personal är kvar i mellanrummet på hemvist fem och två vuxna är i stora rummet där flera barn leker.

En vuxen är kvar inne med de barnen som sover. En vuxen har pysselaktivitet med fyra barn på hemvist tre. Inne på hemvist fem leker ett barn i stora rummet och nio barn i mellanrummet, där finns även en personal. Ytterligare tre barn springer runt i deras kapprum.

Alla barn är vakna inne på hemvist ett men kvar där finns tio barn uppdelade på tre olika rum och leker. Två personal finns även där. På hemvist tre sitter nu fem barn och pysslar med en vuxen och på hemvist fem leker sex barn i stora rummet och fem i mellanrummet och där sitter även en vuxen.

4.1.4 Observationsdag fyra

Observationsdag fyra sker en kväll då det är föräldramöte. Innan föräldrarna kommer samlas alla i personalen och går igenom vad de ska säga en sista gång. När föräldrarna kommer samlas de på den hemvist barnen tillhör. Personalen håller i mötet på den hemvist de hör till nu. Förutom de tre hemvisterna har de en mindre grupp där de har tillgång till en somalisk tolk. Under mötets gång går de igenom verksamheten, att de skolat in nya barn och att fler kommer att bli inskolade. Grupperna har börjat och de talar om hur barnen är uppdelade och vilka av personalen som ansvarar för vilka grupper. Vidare informerar de om att de på torsdagar har en valdag, där barnen ges möjlighet att välja på olika aktiviteter. På tisdagar har de tillgång till gymnastikhallen nere i skolan och där är det olika barn som deltar. De fortsätter med att prata om sin utomhusprofil och att de fr.o.m. v 40 kommer att gå ut redan direkt efter frukost. De kommer att äta lunch ute ibland och rätt ofta äts mellanmålet ute. Gruppernas planerade verksamhet sker mestadels utomhus. Vidare tar de upp allmänna saker som att det är viktigt att föräldrarna ser

över barnens kläder, så att regnkläder, extrakläder o.s.v. finns tillgängliga och i lagom storlek. Allt för att det ska bli mer positivt för barnen att delta i verksamheten.

De avslutar mötet med att prata om hur de har inriktat lokalerna, att hemvist ett är anpassat för de yngsta och att de även sover där. Att hemvist två är mer för de äldre och hemvist fem är en jourhemvist och har blandat material och inriktat på bygglek och en dockvrå. De upplyser även om att de äter uppdelade på de olika hemvisterna och ut efter ålder eller mognad. Efter mötet är det fritt för föräldrarna att gå runt och kika på lokalerna och prata med varandra och personalen.

4.1.5 Observationsdag fem

När vi går in på hemvist fem står där en personal och tar emot en mamma och dennes barn. De småpratar rent allmänt och personalen försöker få det lilla barnet på bättre humör. I rummet bredvid sitter fem stycken barn och håller på med deg, kavlar och bakar. En personal sitter med dem och har själv en degklump. En annan personal delar ut frukt till barnen som de får äta medan de bakar. Två i personalen står vid en bänk och går igenom barnlistan. Efter att de har ätit frukt går tre av barnen in i dockvrån och en går runt de två vuxna med barnlistan. Den personal som pysslade med deg sitter kvar med ett barn och fortsätter. Tre andra barn kommer springandes genom rummet, två av dem sätter sig för att leka med degen en stund. Ett till barn tillkommer och försöker ta deg av ett annat barn men då ingriper personalen.

4.2 Observationssammanfattning

Tabell 4: Sammanställning av var barn och vuxna befinner sig på förskolan under observationsdag ett, två och tre tillsammans.

	Hemvist ett	Hemvist två	Hemvist tre	Hemvist fyra	Hemvist fem	Utegården
Sammanställning av alla dagar	16 vuxna 99barn	20 vuxna 98 barn	7 vuxna 23 barn	8 vuxna 33 barn	18 vuxna 145 barn	34 vuxna 162 barn

Sammanställningen visar en översikt av de tre halvdagsobservationerna sammanslagna. I översikten kan man se att de var mest på samma ställe när de var utomhus. Inomhus observerades att flest barn tillbringade mest tid inne på hemvist fem medan de flesta vuxna påträffades inne på hemvist två. Därefter kom hemvist ett med flest barn och efter det hemvist två, fyra och till sist tre. De vuxna var fördelade en aningens annorlunda. Flest vuxna var som sagt på hemvist två, därefter var de flest inne på hemvist fem, sedan kom i ordningen hemvisterna ett, fyra och tre. Under observation fyra där föräldramötet iaktogs delade personalen upp sig efter den hemvist de hör till och föräldrarna efter var barnen har sin hemvist. Observation fem visar att det sitter personal med barn under hela observationen, men att två står med listor och pratar med varandra.

4.3 Intervju

Intervjuerna är sammanställda nedan i kategorier efter intervjufrågorna (se bilaga 3), för att få informationen så överskådlig som möjligt.

4.3.1 Personalens tankar innan om arbetssättet

En av de fyra respondenterna anser att denne inte har varit inne på tankesättet som de andra tre men har funderat på det innan. Vidare berättar respondenten att på sin tidigare arbetsplats att denne funderat mycket över på samarbete mellan de andra hemvisterna, men att personen ifråga stötte på så mycket motstånd att det inte gick att genomföra. De andra har arbetat på samma arbetsplats tidigare, en av dem säger att denne hade funderat på att jobba med öppna dörrar en längre period och att utgå från olika mognadsstationer. Respondenten kände också att denne inte ville bli fast med bara två arbetskamrater för tänk om de inte skulle komma överens. Respondenten ansåg även att det arbetssättet skulle bidra till att alla anställdas specifika kunskaper kunde utnyttjas, att både barn och vuxna fick en rikare arbetsmiljö. En annan respondent kom ifrån en förskola där de hade lite samarbete mellan två hemvister, barnen fick gå ganska fritt emellan hemvisterna och personalen hjälptes åt med varandras barn.

4.3.2 Arbetssätt

Respondenterna berättar att de är nio personal på 53 barn, de har ett hus med tre stora hemvister och två mindre, på de stora finns det även tillhörandes mindre rum. Personalen är sedan uppdelade tre och tre på hemvisterna med syftet att de är de som är ansvariga för de barnen på den hemvistens utvecklingssamtal, utvecklingsplan och portfolie. Då barnen rör sig fritt över hemvisterna är dessa saker även beroende av alla i arbetslaget och på att kommunikationen mellan personalen fungerar. Respondenterna anser att syftet och målet med arbetssättet är att föräldrar och barn ska känna trygghet med alla i personalen även om många ordinarie skulle vara borta har de andra att vända sig till som känner igen dem och deras barn. Respondenterna berättar att de under ett år roterar mellan hemvisterna två gånger, och då är det en på varje hemvist som flyttar sina kläder, som de säger, till en annan hemvist. Rotationen beror på att det inte ska bli ett starkt "arbetslag" och ett svagt, berättar en respondent. Vidare berättar de att de fördelar sig jämnt vid matbordet och samlingarna, och att de även där roterar efter ca två veckor, för samspelet med alla barnen. När barnen ska sova finns där personal som går ett visst schema, när barnen sen somnat stannar en personal kvar hos dem och finns där när de vaknar för att sedan skicka dem vidare till de andra som är vakna. Respondenterna fortsätter med att berätta om att de har grupparbete och det är uppdelat så att de har hand om en grupp per termin.

4.3.3 Barngruppen

Respondenterna säger att barngrupperna är en stor grupp i den fria leken, men att de har sina kläder och tillhörigheter vid sin hemvist. Där finns även deras portfoliepärmar. I övrigt rör sig barnen över de olika hemvisterna. De minsta äter tillsammans på en hemvist, vid en annan hemvist äter de största barnen och de mellersta på en tredje hemvist. Innan maten har de samlingar i de grupperingar som de äter med. Även om det är åldersinriktat förekommer det vissa placeringar utifrån mognadsperspektiv. En dag i veckan har de valdag, då får barnen välja ett aktivitetskort som de ska ägna sig åt en viss del av den dagen. Aktiviteterna varierar under veckorna, men ett av de val som alltid finns tillgängligt att välja bland är att vara ute på gården. En av personalen ansåg att det inte var tillräckligt utvecklat, eftersom de inte hade koll på om det var samma barn som fick välja först och någon som alltid fick välja sist och därför inte fick vad den ville ha utan vad som blev över. Till de äldre barnen är de mer tydliga på att deras val måste fullföljas, även om en

kompis väljer något annat. Detta för att de ska tränas på att stå för sitt val och sina åsikter. Under gruppverksamheterna som pågår kontinuerligt under veckorna delas barnen in i åldersindelade grupper men de tar också hänsyn till den mognadsmässiga nivån hos barnen. En ålderskategori är så pass stor att den är uppdelad i en pojk- och en flickgrupp. Oftast är det inga problem med det för att barnen ändå leker med de barnen eftersom de får gå över hela förskolan. Respondenterna tycker att det är bra att barnen får en möjlighet att skapa kontakter över hela huset och inte bara på en liten hemvist med färre barn.

4.3.4 Föräldrakontakten

Personalen tycker att föräldrakontakten fungerar bra, men att närkontakten kan gå förlorad för att det är så många nya vuxna, en personal saknade det från det tidigare arbetssättet, att det inte blir lika djup kontakt med föräldrarna. Dock nämner personalen att de omorganiserar rutinerna för att få en mer nära kontakt med föräldrarna. En personal anser dock att det är upp till en själv om man vill ha kontakt med föräldrarna, man får se till att vara där när föräldern hämtar för att prata. Det är upp till en själv hur mycket man bjuder på sig som personal, men det är även upp till föräldrarna hur mycket kontakt de vill ha. Respondenterna berättar att de har fått veta att föräldrarna tycker att det fungerar bra att lämna sina barn till vem som helst i personalgruppen.

4.3.5 Innemiljön

Respondenterna berättar att i början när de startade upp hade de alla sorters leksaker på alla hemvister och samma möblering. De kände att det inte blev någon kommunikation mellan barnen på de olika hemvisterna utan de stannade på den hemvisten där de hade sina kläder. Då bestämde de sig för att ändra om innemiljön, nu har de anpassat innemiljön mycket utifrån ålder. På hemvist ett finns det mycket material som är inriktat mot de minsta barnen, där sover även de som behöver, det kan vara uppemot 30 barn som sover samtidigt, berättar respondenterna. Materialet därinne bygger mycket på upptäckter och teknik. Vidare berättar respondenterna att hemvist två är riktad till de äldre där grundtanken baseras på teknik, därinne finns även ett upplevelserum med färgroterande lampor, mysduffar och lugn musik. Där inne är det anpassat för att läsa böcker eller för att få en lugn stund. Hemvist tre är en ateljé där det erbjuds olika material som färger, stafflier och lera. Personalen har även en vagn som står redo att tas ut om barnen vill eller ska måla ute. Vidare berättar respondenterna att hemvist fyra är utformat med ett stort dramarum där det finns tillgång till utklädningskläder, instrument och speglar både vanliga och skrattspeglar. Det finns också affärsleksaker, cd-spelare och mycket annat. Där inne finns även en liten scen där barnen kan uppträda. Hemvist fem berättar respondenterna att den är en jourhemvist som är anpassad för alla åldrar eftersom de öppnar och stänger där. Inriktning är ändå mer mot bygg och konstruktion såsom lego och mekano. (för att se rummens uppbyggnad se bilaga 1)

4.3.6 Positiva och negativa delar med arbetssättet

Barnen får mer kompisar i sin ålder och respondenterna anser också att det är positivt att barnen får mer yta att röra sig på. Det som de anser är bra är också att barnen alltid har en personal att prata med och att barnen inte reagerar när det kommer in en ny vuxen, till exempel en vikarie. De anser att det är bra att det finns någon till alla, och det blir lättare att hitta någon de tycker om både barn bland barn, barn till personal och personal till personal. Barnen erbjuds möjligheter till mer

aktiviteter, än på en vanlig traditionell förskola, då det finns fler vuxna med olika kompetens och de har utformat lokalerna stationsmässigt. De säger att det har varit svårt med kommunikationen mellan personal och det har också varit svårt att hitta de rätta formerna för förskolan, ibland har det lagts mera fokus på att få grön flagg och andra projekt innan de fick chansen att bli en fungerande grupp. Personalen har innan de kommit igång ofta fått tagit ett steg fram och två steg bak, de får kämpa med olika problem som det kan bli på en nystartad förskola. De anser att eftersom två har slutat så har det tagit på krafterna att få berätta om hur deras idéer har uppkommit för att de nya ska förstå. Andra saker som komplicerar sättet att arbeta med nio personer är att det kräver mycket av alla, att alla verkligen vill och att kommunikationen fungerar är en väldigt viktig del. Det kräver också att alla gör sin del för att arbetet ska fungera, om en struntar i sin uppgift påverkar det att nästa person inte kan fullfölja sin. Ett problem är också att alla inte är lika öppna och vågar prata, så att det blir en öppen kommunikation. En av respondenterna tror på arbetssättet men tror också att det inte är det mest ultimata för alla barn. Ibland anser hon att det kan vara väldigt stressigt och att det inte är lätt att få lite lugn och ro, respondenten tror att många barn har det stressigt hemma och det kan bli en ond cirkel som denne säger. Respondenterna anser att det kan vara svårare att i en stor barngrupp fokusera på enskilda barns utveckling, eftersom det är många barn. Därför måste man delge de andra i personalgruppen om hur det går för ett visst barn, här visas vikten av bra och fungerande kommunikationen hos personalen. En respondent uttryckte sin åsikt om rotation och tyckte att om strukturen på förskolan fungerade så skulle man inte behöva rotera, de är ju trots allt ett stort arbetslag på nio personer.

4.4 Intervjusammanfattning

Tre av fyra respondenter uppger att de har funderat på arbetssättet innan de började på förskolan, en av dem uppgav att respondenten inte ville bli fast med bara två arbetskamrater. Respondenterna ansåg att arbetssättet kan bidra till att alla anställdas olika kunskaper kan utnyttjas, vilket kan leda till en mer givande miljö för både barn och personal. På förskolan är det nio personal på 53 barn, där barnen får röra sig fritt över de olika hemvisterna. Då anser respondenterna att det är väldigt viktigt med kommunikation så att barnens utveckling inte kommer i skymundan, utan lyfts fram genom att alla ser barnen. Respondenterna berättar att barnen har sina kläder på sin hemvist men när de har fri lek får de vara i hela huset. Under måltiderna och under gruppverksamheterna är barnen indelade åldersmässigt men också mognadsmässigt. Respondenterna anser att föräldrakontakten kan vara den del som blir lite lidande, närkontakten kan bli lidande, men samtidigt anser de att det är upp till föräldrarna och personalen att ta den kontakten om så önskas. Innemiljön var från början uppbyggd så att alla hemvister hade alla leksaker men då ansåg personalen att det inte blev den önskade rörelsen och kommunikationen mellan barnen. Då ändrade de på utformningen så att de gjorde olika rum med olika teman för att få önskat resultat. Respondenterna anser att det positiva med arbetssättet är att barnen får mer kompisar, de får mer yta att röra sig på, de anser också att barnen alltid har en vuxen att prata med och att barnen inte reagerar när det kommer in en ny vuxen. Det som respondenterna anser är negativt är att det kan bli problem med kommunikationen, det kräver att alla gör sin del för att det ska fungera och också att alla vågar prata och säga sin åsikt för att det ska bli en öppen kommunikation. Det är också negativt, anser de, att det i en stor barngrupp är svårare att se varje barns utveckling.

5 Analys

Asplund Carlsson, Pramling Samuelsson och Kärrby (2001) menar att när en barngrupp blir stor så ökar kommunikationen mellan barnen medan den mellan vuxna och barn minskar. Under observationerna var det sällan fler än fyra till fem barn i samma rum som lekte och de hade många mindre rum där de kunde roa sig ihop och föra samtal med varandra. I intervjuerna framgår det att barngruppen i sin fria lek kan dela upp sig över husets alla rum där de erbjuds olika möjligheter till lek.

Skolverket (2003) menar på att barn behöver få en möjlighet att dra sig undan i små vrår ibland vilket de anser kan bli försvårat i större grupper. Under observationerna sågs dock att barnen ofta lekte bara några stycken i flera av de mindre rummen, till exempel kunde de sitta två vid en dator eller två som lekte i rummet med lego.

Ekholm och Hedin (1993) menar att barnen samarbetar mindre i stora grupper men att det i stora barngrupper inte är personaltätheten som har störst betydelse utan man bör se över hur man utnyttjar den. I observationerna i resultatet kan ses att de är utspridda över utegården och att barnen ofta leker i mindre grupper. Vid flera av observationstillfällena så är flertalet barn iväg på gruppverksamhet, innan maten är de uppdelade i mindre grupper på tre hemvister och äter sedan tillsammans. De är både i gruppverksamheten, i samlingarna och vid lunchen uppdelade utifrån ålder och i något fall mognadsutveckling

Enligt Skolverket (2003) ska grupperna i förskolan ha en lämplig storlek för att kunna uppnå målen i läroplanen. I stora grupper är det svårare för svaga personer att ta för sig och det kan bli svårare för personalen att se alla barnen. Av respondenterna under intervjuerna och genom observationerna framkom ett resultat som pekar på att barnen ofta är indelade i mindre grupper på olika sätt, både i styrd verksamhet eller i fri lek. Vid maten är de uppdelade på tre hemvister och personalen roterar med jämna mellanrum mellan hemvisterna för att öka kontakten med barnen. Respondenterna berättar att de har en valdag där barnen får välja aktivitet och där det finns ett färdigt antal platser. Det framgick även av en av respondenterna att det vid valdagen var svårt att hålla reda på om vissa barn alltid valde kort först och att vissa barn då alltid fick välja sist och nöja sig med det som fanns kvar.

Vidare menar Skolverket (2003) att småbarn behöver mer kontakt med vuxna i en nära och trygg relation. I observationerna kan det ses att de små barnen har egna grupper, äter tillsammans och efter vilan får en stund att leka ihop. De har även en hemvist som är speciellt anpassad till deras utvecklingsnivå vilket framgår av en av respondenternas svar i intervjun. Materialet där inne är anpassat till deras intresse och bygger mycket på upptäckter.

Skolverket (2003) skriver också att normal storlek på en grupp i en svensk förskola är 12-22 barn. Respondenterna berättar att det går 53 barn på förskolan och de är nio vuxna. De är sedan uppdelade och har sina kläder, portfolier och andra tillhörigheter på en egen hemvist. Därutöver får de röra sig fritt mellan hemvisterna och de olika rummen. De 53 barnen är uppdelade på tre hemvister vilket skulle bli 17,5 barn per hemvist om de var stängda med vardera tre personal.

I Utbildningsdepartementet (2006) Läroplan för förskolan, Lpfö98 står det att barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter och att verksamheten ska ge

utrymme för barnens egna planer och fantasier, och kreativ lek både ute och inne. Resultatet visar att barnen får röra sig fritt över förskolan och de får fritt välja vad de vill leka med. Resultatet visar också att de har alla saker framme och barnen har tillgång till det och olika rum med olika teman som dramarum och ateljé. Det står också i Lpfö98 att förskolan ska låta barnen få en trygg miljö som inbjuder till olika sorters lek. I resultatet har vi fått fram att barnen inte är främmande för att prata och tas emot av all personal, vilket ökar tryggheten. I skollagen (2007-10-08) står det att barngruppen ska ha en lämplig sammansättning och att lokalerna ska vara ändamålsenliga. Under intervjuerna berättade respondenterna att de har delat in rummen i olika områden och teman, vilka barnen kan välja mellan, och att de eftersom det inte finns samma saker på varje hemvist blir tvungna att förflytta sig om de vill göra någonting annat. I resultatet framgår att innemiljön också är åldersanpassad vilket hjälper till att göra lokalerna ändamålsenliga.

Ekholm och Hedin (1993) skriver att trots att personalen på en arbetsplats har samma mål och samma förutsättningar så kan arbetet variera stort. Resultatet visar att när respondenterna kommer från olika arbetsplatser innan så kan de säga samma sak men mena en annan. De har också olika tankar och erfarenheter som kan spela in i det vardagliga arbetet. Ekholm och Hedin (1993) anser att gruppstorlekar och personaltäthet påverkar personalens arbetsvillkor, i resultatet så framkommer det att ibland när man i personalstyrkan är många så kan det ibland bli fel i kommunikationen, men att de också känner att det blir mindre press på varje enskild individ när de är så många. Respondenterna berättar också att det är bra att kunna ta vara på varandras kompetenser.

Ekholm och Hedin (1993) har sett att ökad personaltäthet inte alltid innebär att samspelet med barnen ökar, detta menar också skolverket (2003) som också finner att om barngrupperna inte minskas utan att bara personaltätheten ökar så finns det risk att det blir ännu stökigare på grund utav att det blir trängre. Detta kan vi se under flera observationer när barnen är ute finns personalen ofta runt en sandlåda och inte alltid där barnen finns. Ekholm och Hedin (1993) anser dock att det inte ska läggas för stor vikt på personaltätheten utan mer på hur den utnyttjas. Respondenterna talar om att även fast det är många barn på förskolan så anser de att det alltid finns personal till varje barn.

I en rapport från skolverket (2003) har det framkommit att om barngrupperna är stora kan det bli svårt för de barn som är lite svagare att kunna ta för sig. De har också kommit fram till att det kan vara svårare som personal att överblicka verksamheten och att kunna och hinna se varje barn. Detta har en av respondenterna beskrivit som en svaghet, att det är svårt att hinna se varje barn och också att hålla utvecklingssamtal eftersom personal har hand om alla barn och inte bara dem de ska ha samtal med. I en avhandling av Lidholt (1999) beskrivs att på de förskolor han undersökt så anser personalen att de inte utgår från barnens behov, de hinner inte se varje barn på grund av besparingar. En av respondenterna i den gjorda undersökningen tar upp detta faktum att de inte hinner se alla barnen hela tiden och följa deras utveckling som tidigare vid ett mindre arbetslag och mindre barngrupp. De tar även upp att det är lättare att barnens behov blir tillfredsställda då de är fler personal och därför har fler kompetenser att erbjuda.

Granér (1991) anser att man för att förstå en grupp inte bara kan se på individerna utan också på hur individerna fungerar i en grupp. Abrahamsen (2003) menar också

att det finns starka krafter mellan människor och att det spelar stor roll i arbetet i en grupp. Han menar vidare att det underlättar om personerna har insikt om relationer och om kommunikationer på ett annat plan än det privata för att en grupp ska fungera bra. Abrahamsen finner också att det är skillnad på hur mycket olika personer i ett arbetslag vill dela med sig av sitt privatliv till de andra och det kan på det sättet bli svårt att veta varför en person betar sig på ett visst sätt. Respondenterna antydde att det inte alltid fungerade så bra med kommunikationen i deras arbetslag och att de kände att det ibland var antalet som gjorde att kommunikationen blev svårare. Några ansåg att vissa inte ville säga något och bara satt tysta, vilket de ansåg inte var bra. Granér (1991) anser att ju större en grupp är desto svårare blir det att få alla att delta aktivt, men det kan också i vissa grupper medföra att det blir många bra och genomdiskuterade idéer som kommer fram. Vidare framför författaren att en grupp inte bör vara fler än åtta till tio personer för att den ska kunna fungera som bäst, men att oftast finner människor störst tillfredsställelse med att vara i en grupp på tre till fyra personer, vilket är som på de flesta förskolor.

Ohlsson (1996) menar att konflikter kan uppstå när personer i ett arbetslag inte tolkar sina uppgifter på samma sätt. Han förespråkar samtal men poängterar att samtal inte behöver leda till att alla tycker lika utan till en insikt i de olika personernas synvinkel. Detta menar också Abrahamsen (2003) och han betonar också att det inte behöver finnas någon syndabock, det behöver inte alltid vara någon som bär skulden. Detta har vi kunnat se redan i I Förskolan del 2 (1972) där det står att förskolan ska lägga grunden till att barnen lär sig att samarbeta, de ska lära sig att ta beslut och att stå för dem. Vilket boken säger att barnen lär sig genom att se personalen göra det samma. Detta med att barnen ska lära sig ta beslut och kunna stå för dem poängterar respondenterna genom att de övar genom valdagen där barnen får välja ett aktivitetskort och sedan stå för vad de valt. I Förskolan del 2 (1972) står det att om personalen ska kunna vidareutvecklas och göra en bra insats på arbetet bör alla i arbetslaget vara väl insatta i verksamhetens mål och syfte och i det pedagogiska arbetssättet bland barnen. I resultatet framgick det att några tycker att det har varit jobbigt när det har varit lite omflyttningar och att vikarier inte förstår hur de arbetar.

Teveborg (1997) anser för att underlätta arbetet med en stor barngrupp så kan personalen ställa leksaker och olika material på barnens nivå så att barnen vet var det finns att plocka fram och ställa tillbaka. Detta berättar respondenterna om när de har olika rum för olika saker och att barnen får välja rum efter vad de vill göra.

Knutsdotter Olofsson (1996) anser att en personal ska ta emot barn, ta telefonsamtal medan det är en personal som sitter på golvet och leker. Detta hjälper till att se varje barn och deras utveckling men också att se vad som intresserar barnen och vad som behöver köpas in till förskolan. Detta pratar respondenterna om att det inte finns så mycket tid till, att se varje barn. Vid observationerna såg vi flertalet gånger att personalen satt med och lekte i sandlådan, hjälpte barnen och medverkade i att baka med deg.

Om förskolemiljöer anser Nordin-Hultman (2004) att de ofta är tagna förgivet, det syns vilka aktiviteter som ska vara i vilka rum. Författaren menar att rummen säger något om vad barnen ska och bör vara och att den frihet som den svenska förskolan beskrivs ha egentligen inte finns i den utsträckningen. Barnens frihet att välja lekar och aktiviteter är egentligen styrd av mattider, ute- och inneaktiviteter och var de ska

leka vad till exempel målarrum och dockvrå. Författaren anser att det gör att aktiviteterna inte anses höra ihop och att barnen på det sättet blir styrda. Detta pratar respondenterna om när de säger att de har gjort om och att de har ett rum till varje aktivitet, vilket de anser är bra att barnen får röra på sig och att de får göra ett aktivt val.

Abrahamsen (2003) skriver att det finns vissa regler som man bör tänka på vid arbete i en grupp. Dessa syftar till att få en så bra förutsättning för ömsesidig förståelse och ett så bra samspel som möjligt. Man bör tänka på att det inte bara är den verbala kommunikationen som har betydelse utan även den icke-verbala. Vilka signaler sänder jag ut? Granér (1991) säger också det, och att en grupp behöver ha en öppen och spontan kommunikation för annars uppstår lättare konflikter. Av respondenterna har vi fått reda på att de anser att alla inte är lika öppna i sin kommunikation och att det krävs mycket i ett stort arbetslag för att allt ska fungera. Deras olika personligheter gör att alla inte hörs eller låter sig höras lika mycket, de anser att kommunikationen dem emellan är viktig för att arbetet ska framskrida utan större problem.

I Förskolan del 2 (1972) säger som så att alla i arbetslaget bör vara väl insatta i verksamhetens syfte och mål och även i det pedagogiska arbetssättet. Vid observationen av föräldramötet fick vi fram att de alla kunde berätta för föräldrarna om detta. De delade upp sig över huset och tog alla varsin del att prata om.

6 Diskussion

Efter flera veckors insamling av material i form av intervjuer, observationer och litteratur har vi kommit fram till olika slutsatser och egna funderingar, vilka vi sammanställer här.

6.1 Resultatdiskussion

6.1.1 Hur fungerar det för personalen att arbeta i ett enda stort arbetslag?

Respondenterna har uttryckt en oro att inte hinna se varje barn och vi anser att det är ett stort problem. Vi tror att det skulle kunna avhjälpas med mer kommunikation och kanske inte så mycket rotation mellan personalen under till exempel måltiderna och mellan hemvister. Vi menar att, och som en respondent ansåg, om hela arbetssättet skulle fungera som det är tänkt så skulle inte det behövas rotation, detta håller vi helt med om. Vi tror också att den så viktiga kommunikationen mellan personalen måste fungera för att kunna hinna se varje barns utveckling och speciellt de svaga barnen kan vara svårt att se och i synnerhet eftersom barnen får röra sig fritt. Skolverket (2003) tar också upp detta problem, att det är svårt för svaga personer att synas i stora grupper.

Vi finner att det som är viktigast för att få ett stort arbetslag att fungera är en väl fungerande kommunikation. Abrahamsen (2003) och Granér (1991) menar båda att det är viktigt med en bra och öppen kommunikation för att få ett så bra samspel som möjligt. Abrahamsen tar också upp den viktiga icke verbala kommunikationen och att det är viktigt att tänka på att den betyder mycket. Vi anser att det är viktigt och att det också är angeläget att personalen kan få hjälp av biträdande rektor till att bygga upp

gruppen istället för att använda tiden till många olika projekt, eftersom några respondenter uttryckt sin åsikt att kommunikationen inte alltid fungerar så bra i arbetslaget. Vi anser att om gruppen fungerar så är det lättare att falla tillbaka på när det ska startas något projekt eller om det blir något problem på förskolan.

6.1.2 Hur ter arbetssättet sig ut för personal och barn vid deras arbete med öppna dörrar?

När vi läste Lidholt (1999) som ansåg att det inte berodde på gruppstorleken hur bra en grupp fungerar och hur bra kvaliteten var utan författaren menade att sammansättningen var viktigast, hur barnen fungerar med varandra, så tänkte vi på att respondenterna ansåg att det är bra med öppna dörrar för då får barnen bestämma själva vilka de vill vara med. Sammansättningen blir en annan än om de blir tvingade till en avdelning med ca 20 barn. Detta tycker vi är en bra anledning med att jobba med öppna dörrar, på andra förskolor har vi ofta upplevt att personalen pratar om att ”den här gruppen kan vi inte göra någonting med, jämfört med den som vi hade förra året.” Vi tycker att det också kan vara bra som de gör på förskolan att de delar upp sig i olika konstellationer under mat situationer, samlingar och gruppverksamheter. Då är de uppdelade åldersmässigt och mognadsmässigt, vi anser att det är bra för att de får vara med jämnåriga som är på samma nivå som dem själva. Samtidigt kan det ibland vara bra att ha någon att se upp till men vi tror att de gör det när de är tillsammans under den fria leken och att det skulle få motsatt effekt om barnen blandades vid måltiderna. Vi menar att då femåringarna är för sig själva är de mer lugna och vi tror att det skulle kunna förstöras om de blandades, även om vi dock anser att det också som vi tidigare skrivit att det kan vara bra om de yngre barnen har någon att se upp till.

Teveborg (1997) anser att leksaker ska finnas på barnens nivå och detta tycker vi gynnar barnen, de får välja själva och de får också lättare att ställa tillbaka sakerna och behöver inte ropa på en personal när de är klara, eller bara låta sakerna ligga. Det som också är bra att de får göra val, vilket respondenterna poängterar och övar när de utför valdagen. Detta betonar Utbildningsdepartementet (2006) Läroplan för förskolan, Lpfö98 att barn ska lära sig stå för sina val och vi anser att det är en bra kunskap inför framtiden.

Under våra observationer och under våra intervjuer har vi sett att rummen på förskolan har olika inriktningar och riktar sig till olika åldrar. Vi anser att detta är bra och att det uppmanar till rörelse som en respondent uttryckte sig. Nordin-Hultman (2004) anser att miljöerna på förskolan ofta speglar vad som ska göras där, författaren beskriver dockvrå, bilrum och målarrum vilka tydligt säger vad som ska göras däri och också vad som inte ska göras där. Vi tror att detta kan hämma barnens fantasi och deras upptäckarlusta. Men vi anser också att det inte behöver bli så utan att det ibland kan leda till den ovan nämnda rörelsen och också till att barnen delar upp sig och inte är på samma ställe vilket gör att gruppen barn på samma ställe minskar.

Skollagen (2007-10-08) pekar på att lokalerna i förskolan ska vara ändamålsenliga och barngruppen ska ha en lämplig sammansättning. Vi anser att de gjort ett bra jobb på förskolan med att dela upp de olika rummen med olika teman. Det finns många alternativ att välja på och man kan om man vill välja att dra sig undan i ett mindre rum och stänga dörren om sig. Detta att kunna dra sig tillbaka kan många av dagens barn behöva då det ofta är full fart både hemma och på förskolan. Dagens barn ska

hinna med och kunna så mycket som möjligt så fort som möjligt, vi anser att de måste få en chans att bara kunna vara också. Att ateljén står öppen för barnen anser vi är bra för det mesta av materialet finns tillgängligt för barnen. I och med att sakerna står framme och i barnens nivå så kan de själva göra sina val. För småbarnens del tror vi på att det är bra att de har en egen del av huset som är speciellt anpassad för dem. Vi tror att små barn har behov av varandra och att ta det lite lugnare, de har även ett större behov av personalen än de äldre barnen har. De äldre barnen är mer fokuserade på sina kompisar och sin lek. Samtidigt är det bra att de får integreras, som vi pratade om när vi diskuterade matsituationer, med de äldre barnen och lära sig samspele med dem och en chans att iaktta de äldre barnen och utvecklas därifrån. Detta tas upp i Läroplan för förskolan, där det står om att barnen ska kunna välja mellan olika aktiviteter och att förskolan ska ge utrymme för barnens egna planer och kreativitet.

Enligt Skolverket (2003) är en normal gruppstorlek på en svensk förskola 12-22 barn. På den observerade förskolan är de 53 barn på nio vuxna och det om man skulle dela ut det på tre "vanliga" avdelningar är inte stora grupper. Det skulle innebära 17,5 barn per hemvist. I och med att de arbetar mycket utifrån att dela upp barnen vid samlingar, lunch och gruppverksamhet blir det aldrig den här stora gruppen på samma ställe. Barnen är även bra på att fördela sig över huset vid den fria leken. Dock kan vi uppfatta det som lite rörigt emellanåt då det blir mer spring mellan de olika rummen, fler barn i rörelse och flera vuxna som sysslar med saker runt barnen hela tiden. Det är någon som står och bläddrar i papper där, någon som försöker kolla vilka barn som är kvar till mellanmålet, någon som torkar bordet. Däremot upplever vi inte att barnen verkar bli störda av kompisarnas spring. De fullföljer sin lek ändå. Det kanske hänger ihop med det som en av respondenterna tog upp att barnen inte reagerar nämnvärt när det kommer in en vikarie då de är trygga med de andra som är kvar på huset och de är vana med många vuxna. Det kan vara så att de har vant sig med att ha mycket folk runt sig och kan komma in i sin lek ändå utan att störas. Eller så kan det helt enkelt vara så att de bara har accepterat läget att de blir störda då och då i sin lek och att de inte kan göra så mycket åt det. Att de har flera vuxna att vända sig till är däremot en stor fördel i många avseenden. Det är mycket lättare att personligheterna hos barnen stämmer överens med någon av de nio i personalstyrkan och att de då har lättare att hitta en vuxen som de trivs med och kan känna trygghet hos. Förhoppningsvis är det fler de känner tillit till men chanserna ökar i och med att de har fler vuxna att välja bland. En annan positiv sak med stort arbetslag är också att det då finns fler personer med olika kompetens att erbjuda barnen. Som personal kan man då få fokusera lite extra på det just den personalen är bra på, på det sättet har förskolan mer att erbjuda barnen.

6.2 Metoddiskussion

Våra intervjuer var svåra att få tillstånd, mycket på grund utav att personalen hade mycket att göra vilket kan ha lett till att vissa kan ha känt lite motvilja att medverka. Det kan också ha gjort att det bara blev de som var intresserade som valde att medverka vilket i sin tur kan leda till att resultatet blev relevant.

Vi hade under de första två intervjuerna problem med en diktafon som inte ville starta, vilket berodde på det kalla vädret. Det kan ha påverkat respondenterna negativt på det sättet att de tappar lite förtroende för intervjuaren, men det kan också ha en avslappnande effekt, en känsla av att intervjun inte är så allvarlig och att respondenten slappnar av när allt fokus inte ligger på denne. Det är bra att välja en så

ostörd plats som möjligt, enligt Trost (2005), varför vi valde den bästa platsen i det avseendet som var personalrummet. Det visade sig att det fungerade bra, men att det under en intervju blev några störningsmoment när det kom in personal och hämtade kaffe. Detta kändes som ett problem men vi tror inte att det påverkade intervjun nämnvärt. Vi anser att våra frågor var lätta att svara på och som Kylén (2004) skriver ska vara lätta att ge svar på och bara kunna tydas på ett sätt för att reliabiliteten ska vara hög. För att validiteten ska vara hög så menar Kylén att den som får frågan ska förstå den och också varför intervjuaren frågar frågan. Vi anser att vi har uppnått detta genom de svar vi fått av respondenterna. Dagsformen på respondenterna kan också påverka men eftersom intervjupersonerna själva fick bestämma tid för intervju så hade de viss möjlighet att välja tider när det passade dem bäst och de därför inte kände så stor press att vara någon annanstans. Men dagsformen kan vara svår att styra på andra personer, likaväl som den är svår att styra på sig själv.

En annan sak som kan inverka på resultatet är att respondenterna kan utgå från olika perspektiv när de svara på frågorna, några kan utgå från känslor andra från fakta. Vi anser att eftersom frågorna var lika formulerade till alla respondenter och att frågorna var relativt lätta att svara på så tror vi inte att det är ett problem som spelar in på vår studie, även om det kan ha förekommit. Om intervjuaren använder sig av öppna frågor, som enligt Stukát (2005) används i semistrukturerade intervjuer, så anser vi att frågorna ibland kan gå in i varandra men att det inte är ett problem.

Under de genomförda halvdagsobservationerna var det ibland svårt att få med alla barn och personal under ett visst klockslag eftersom det är levande människor som rör på sig. Detta försvårade och ibland kunde ett barn befinna sig på olika ställen under samma observation, men då ansåg vi att det var en styrka att vi var två observatörer som kunde se detta och avstyra felet.

Under observationer kan det ibland se ut som om viss personal bara står och går igenom listor, vilket ibland kan vara nödvändigt för att planera olika verksamheter, men att det för oss som inte vet vad det handlar om kan se väldigt fel ut. Likaså när det är mycket personal på ett ställe under vissa tillfällen men att det kan ha sina naturliga orsaker som inte framkommer under observationen.

Eftersom vår studie är kvalitativ och är vår ambition därför inte att undersökningen ska gå att upprepas och få samma resultat, men vi har gjort vårt yttersta för att reliabiliteten och validiteten ska vara den bästa.

6.3 Yrkesrelevans

Genom vår studie anser vi att vi har ökat vår förståelse för olika arbetssätt. Vi har lärt oss uppskatta olika delar av både det traditionella arbetssättet och detta med stora arbetslag. Vi har också förstått värdet av bra kommunikation och hur viktig balansen inom arbetslaget är. Med det menar vi att det är viktigt att som personal kunna vara öppna mot varandra och vågar tala för det vi står för. Vi tycker att det är viktigt att komma ihåg att det är för barnens skull vi är där, för att de ska känna trygghet och trivas, och därifrån måste vi utforma förskolans miljö.

6.4 Slutsatser

Vi känner att kommunikationen i arbetslaget skulle kunna vara bättre och kan därför medföra att arbetet inte fungerar på det sätt det skulle kunna göra och var tänkt från

början. Vi tror på att det kan fungera i vissa fall om det finns tid att bygga upp arbetslaget. I och med att förskolan, personalgruppen och barnen var nya skulle de ha behövt lägga olika projekt åt sidan och bara fokuserat på gruppen och försökt få den att fungera. Vi tycker självklart att det är viktigt med fortbildning men detta gäller inte alltid utan bara den första tiden och att personalen sedan lite smått kan börja med olika projekt. Personalen måste vara ärliga mot varandra men ändå samtidigt visa respekt eftersom vi alla är olika och inte har samma förutsättningar till att fungera i en stor grupp. Vi anser att arbetssättet är bra för barnen genom att de får kompetenser från fler personal och de har flera valmöjligheter i leken, både med kompisar och med aktiviteter. Grundpelaren i allt arbete både med öppna och stängda dörrar är att personalen i arbetslaget är trygga och kan samarbeta med varandra, fungerar inte det så får barnen det betydligt svårare att lära sig att arbeta tillsammans. Detta känner vi är en grundpelare när det gäller allt samarbete.

Vårt syfte var att undersöka och beskriva hur det fungerar att arbeta i ett enda stort arbetslag och se på hur arbetssättet ter sig för barn och personal i deras arbete med öppna dörrar och det anser vi att vi har fått svar på vid våra intervjuer och observationer. Respondenterna beskriver under intervjuerna hur arbetssättet fungerar och tar upp positiva och negativa delar med sättet att arbeta. Under observationerna får vi praktiskt se hur arbetet går till under dagen.

6.5 Nya forskningsfrågor

Vi anser att det skulle vara intressant att efter några år som förskolan har varit öppen undersöka vad föräldrarna anser om förskolan och deras arbetssätt. Tycker de att det känns tryggt att lämna till vem som helst i personalgruppen?

Referenser

- Abrahamsen, P, (2003) *Samarbete, samverkan, samvaro* Stockholm: Svenska förlaget
- Asplund Carlsson, M, Pramling Samuelsson, I & Kärrby, G, (2001) *Strukturella faktorer och pedagogisk kvalitet i barnomsorg och skola – en kunskapsöversikt*. Stockholm: Liber
- Denscombe, M, (2000) *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur
- Ekholm, B & Hedin, A. (1993) *Det sitter i väggarna! Daghemsklimat – barns och vuxnas utveckling*. Lund: Studentlitteratur
- Förskolan del 2 – Betänkande avgivet av 1968 års barnstugeutredning (1972)*
Stockholm: Göteborgs Offsettryckeri AB
- Granér, R, (1991) *Arbetsgruppen. Den professionella gruppens psykologi*. Lund: Studentlitteratur
- Kylén (2004) *Att få svar. Intervjuer. Enkät. Observation* Stockholm: Bonnier Utbildning
- Knutsdotter Olofsson, B, (1996) *De små mästarna. Om den fria lekens pedagogik*. Stockholm: HLS Förlag
- Lidholt, B, (1999) *Anpassning, kamp och flykt. Hur förskolepersonal handskas med effekter av besparingar och andra förändringar i förskolan*. Stockholm: Elanders Gotab Avhandling
- Nordin-Hultman, E, (2004) *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande* Stockholm: Liber Avhandling
- Ohlsson, J, (1996) *Kollektivt lärande. Lärande i arbetsgrupper inom barnomsorgen*. Stockholm: Graphic Systems
- Skollagen (2007-10-08)
http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100
- Skolverket (2003) *Gruppstorlekar och personaltäthet i förskola, förskoleklass och fritidshem* Stockholm: Fritzes
- Stukát, S, (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Teveborg, K, (1997) *Arbete i stora barngrupper* Solna: Ekelunds förlag

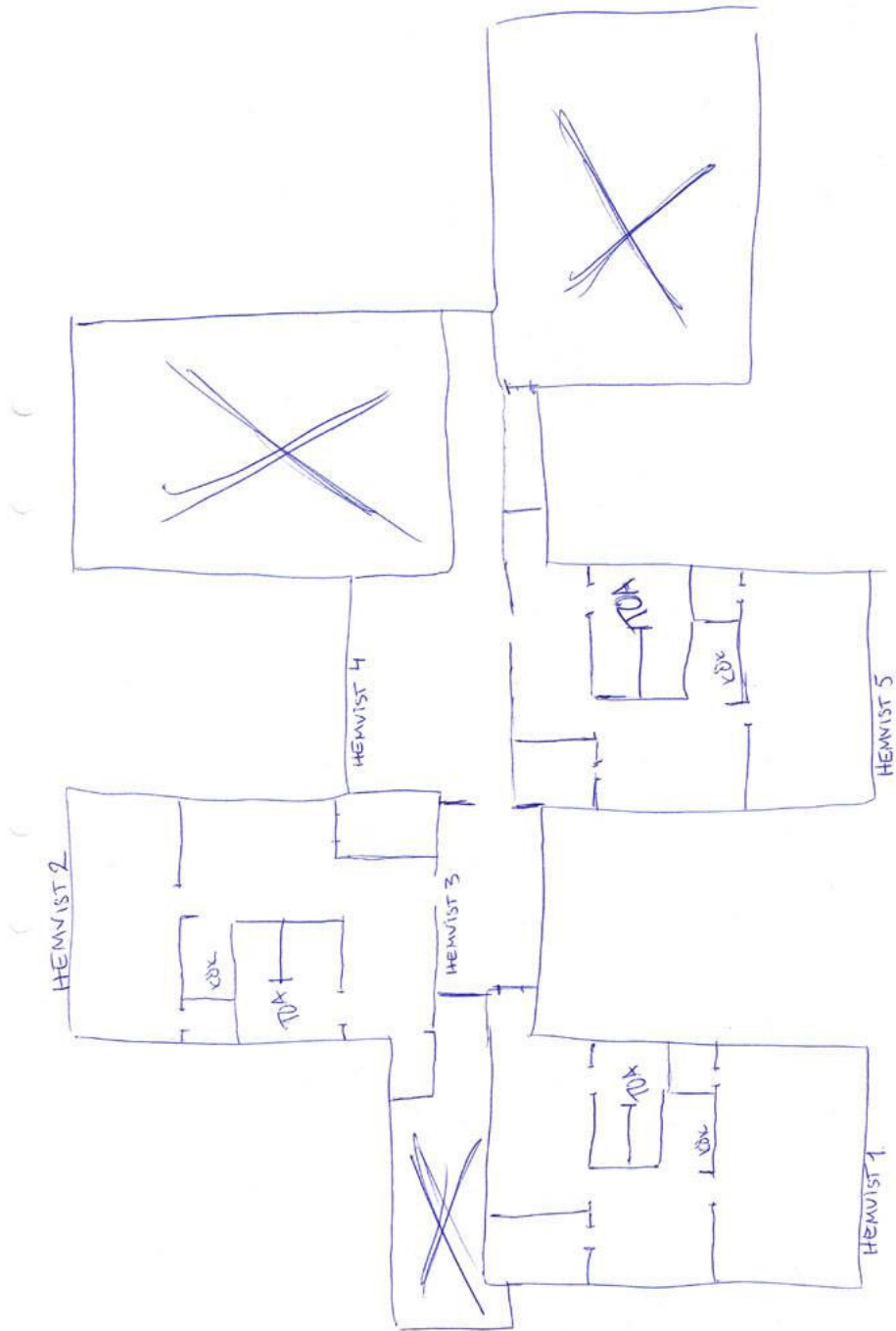
Trost, J, (2005) *Kvalitativa intervjuer* Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet (2006) *Läroplan för förskolan, Lpfö98*, Stockholm:
Fritzes

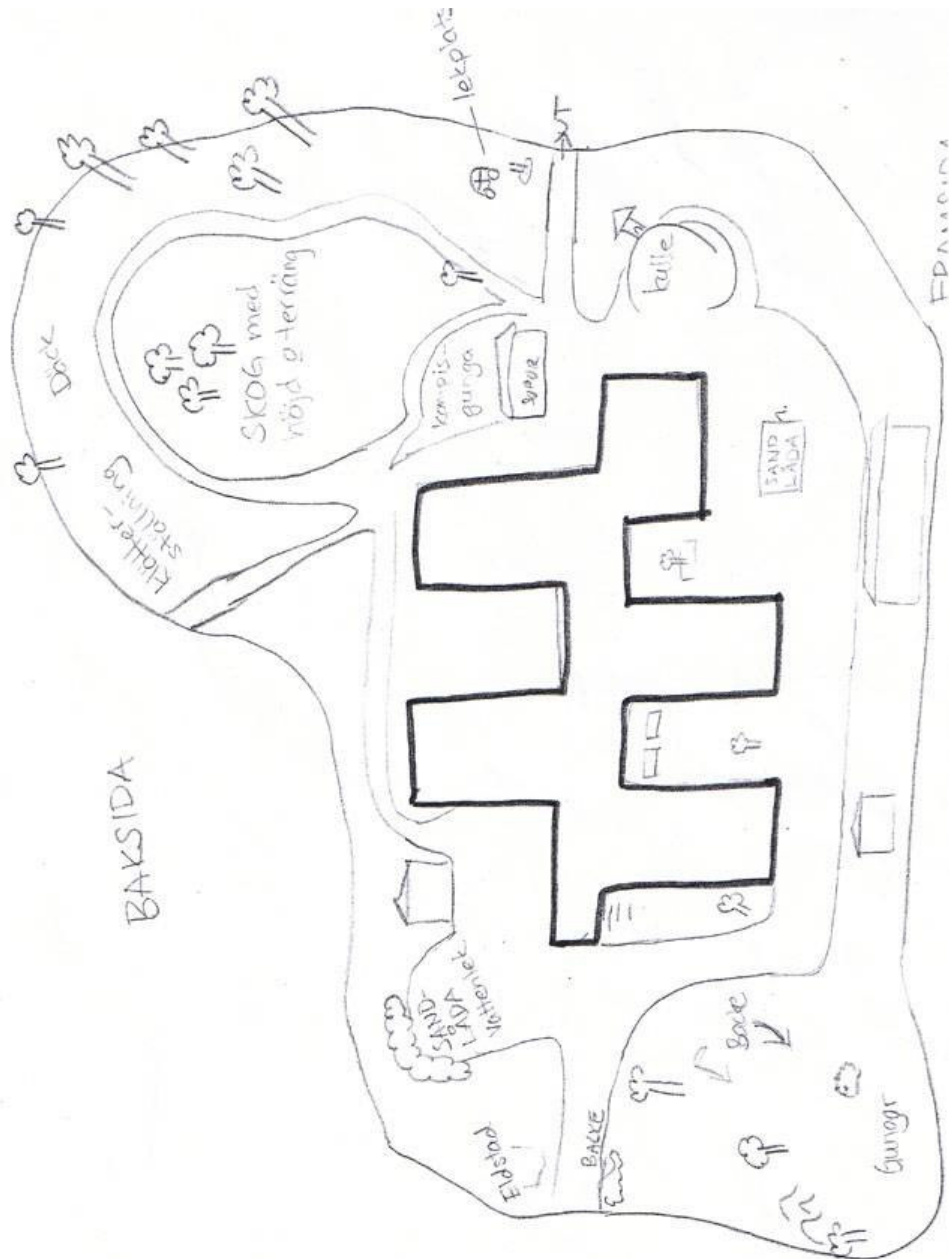
Vetenskapsrådet ([2007-08-26](#))

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>

Innemiljön

Utemiljön

Intervjufrågor

1. Hur fungerar ert arbetslag?
2. Vad har ni för syfte och mål med ert arbetssätt?
3. Vad hade du för tankar om arbetssättet innan du började jobba här?
4. Hur strukturerar ni upp arbetet med barngruppen?
5. Märker ni någon skillnad på barngruppen när ni är sammanslagna mot när ni arbetat med mindre avdelningar? Om ja hur då?
6. Hur fungerar föräldrakontakten?
7. Hur har ni byggt upp innemiljön för att passa en så stor barngrupp och hur har ni tänkt?
8. Nu när ni har arbetat i ett år på detta sätt, vad anser du är det mest positiva med arbetssättet?
9. Har ni stött på några motgångar?

Information om studie av ”Att arbeta med öppna dörrar”

Hej!

Vi är två studenter som studerar vår sjunde termin på Lärarprogrammet, tidigare år, på Mälardalens Högskola. Vi har båda två Språk- och språkutveckling som inriktning och Lek, lärande och utveckling som specialisering. Denna termin läser vi Allmänna utbildningsområdet C. Vi kommer denna termin bl.a. göra vårt examensarbete inom pedagogik och det är där ni kommer in. Vi har nämligen tänkt göra en studie av ert arbetssätt att arbeta med öppna dörrar.

Syftet med vårt arbete är att undersöka och beskriva hur det går till att arbeta i ett stort arbetslag och inte i de mer vanliga arbetslagen på en förskola med ca tre personer i. Vi kommer att vilja titta på hur ni arbetar er vuxna sinsemellan men även hur ni strukturerar upp ert arbete med barnen då även de är en stor grupp.

Anledningen till att vi valt er förskola att bygga vårt examensarbete på är följande. Då Marlene har haft sin verksamhetsförlagda utbildning hos er och inspirerats av ert arbetssätt och berättat om det så har även Ida blivit inspirerad och nyfiken. Ert arbetssätt är nytänkande men ni har redan hunnit arbeta in er i ett år så fann vi er passande att göra en studie på.

Vi ber er nu om hjälp att först få genomföra ett antal observationer på er förskola, då vi kommer att hålla oss i bakgrunden. Sedan vill vi även följa upp med intervjuer av er i personalen. Intervjuerna och observationerna är frivilliga och kommer att behandlas konfidentiellt. I studien kommer det inte att framgå med namn vilken förskola vi undersökt, inte heller kommun kommer att framgå. Ni kan när som helst avbryta intervjuerna och observationerna om ni känner er illa till mods.

Tack för er medverkan!

Med Vänliga Hälsningar Marlene och Ida

Ida Jansson
ijno4001@student.mdh.se
Mobil: 0736354705

Marlene Deticek
mdko4001@student.mdh.se
Mobil: 070-2286208

Anette Sandberg
anette.sandberg@mdh.se
(handledare)